

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

**у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України
„Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності
народних депутатів України)“
(щодо конституційного контролю змін до Конституції України після
набрання ними чинності)**

Київ
1 листопада 2022 року
№ 2-р/2022

Справа № 1-1/2020(39/20)

Велика палата Конституційного Суду України у складі:

Головатий Сергій Петрович (голова засідання),
Гришук Оксана Вікторівна,
Кичун Віктор Іванович,
Колісник Віктор Павлович,
Кривенко Віктор Васильович (доповідач),
Лемак Василь Васильович,
Мойсик Володимир Романович,
Первомайський Олег Олексійович,
Петришин Олександр Віталійович,
Сас Сергій Володимирович,
Сліденко Ігор Дмитрович,
Філюк Петро Годосьович,
Юровська Галина Валентинівна,

розглянула на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ від 3 вересня 2019 року № 27–ІХ (Відомості Верховної Ради України, 2019 р., № 38, ст. 160).

Заслухавши суддю-доповідача Кривенка В.В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне подання – 50 народних депутатів України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати таким, що не відповідає статтям 6, 8, 19, 155 Конституції України (є неконституційним), Закон України „Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ від 3 вересня 2019 року № 27–ІХ (далі – Закон), згідно з яким статтю 80 Конституції України викладено в такій редакції: „Стаття 80. Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп“. Отже, зі статті 80 Основного Закону України виключено приписи, які гарантували народним депутатам України депутатську недоторканність і за якими народні депутати України не могли бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що Закон є неконституційним, оскільки Верховна Рада України, ухвалюючи його, порушила встановлену Конституцією України процедуру розгляду й ухвалення закону України, принцип верховенства права та діяла у спосіб, не передбачений Конституцією України.

Автори клопотання зазначають, що зареєстрований у Верховній Раді України 17 жовтня 2017 року проєкт Закону України про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України) (реєстр. № 7203) (далі – Законопроект) відкликано, у Висновку Конституційного Суду України від 19 червня 2018 року № 2-в/2018 щодо нього містилися застереження, а новий законопроект з тим самим реєстраційним номером, зареєстрований 30 серпня 2019 року (далі – Законопроект № 7203), унесено з порушенням процедури його розгляду. Отже, Верховна Рада України не дотримала вимог щодо ухвалення Закону.

2. Конституційний Суд України відповідно до пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України та пункту 1 статті 7 Закону України „Про Конституційний Суд України“ уповноважено здійснювати контроль на відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2.1. До повноважень Верховної Ради України належить, зокрема, „внесення змін до Конституції України“ (пункт 1 частини першої статті 85 Конституції України) у спосіб ухвалення відповідного законопроекту як акта установчої влади народу (конституційної поправки) згідно з вимогами розділу XIII „Внесення змін до Конституції України“ Конституції України та „прийняття законів“ (пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України) у спосіб ухвалення відповідного законопроекту як акта законодавчого органу державної влади.

2.2. Конституційний Суд України вже досліджував питання конституційного контролю – як передувального (*a priori*), так і подальшого (*a posteriori*) – щодо конституційних поправок (рішення від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008, від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010; Ухвала від 5 лютого 2008 року № 6-у/2008).

2.3. Зі статті 159 Конституції України випливає, що нею чітко визначено обов’язковість передувального (*a priori*) конституційного контролю. Це підтвердив і сам Конституційний Суд України у Рішенні від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, наголосивши, що звернення „до Конституційного Суду України з метою перевірки відповідності законопроектів про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України є обов’язковим для Верховної Ради України“ (абзац шостий пункту 2 мотивувальної частини). Однак Конституція України не містить чіткої вказівки на те, що Конституційний Суд

України може здійснювати подальший (*a posteriori*) конституційний контроль щодо конституційних поправок після набрання ними чинності.

2.4. Конституційний Суд України з урахуванням своєї юридичної позиції, висловленої в абзаці третьому підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008, та для забезпечення послідовності своєї судової практики, юридичної визначеності й конституційної стабільності наголошує на такому.

Конституція України не містить застережень щодо можливості здійснення Конституційним Судом України подальшого (*a posteriori*) конституційного контролю щодо закону про внесення змін до Конституції України як конституційної поправки після його ухвалення Верховною Радою України. Конституційному Суду України належить здійснювати подальший (*a posteriori*) конституційний контроль щодо конституційних поправок після набрання ними чинності, оскільки відсутність судового контролю за процедурою розгляду та ухвалення відповідних законів, що їй визначено приписами розділу XIII Конституції України, може мати наслідком обмеження чи скасування прав і свобод людини і громадянина, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності або зміну конституційного ладу у спосіб, не передбачений Конституцією України. Не лише дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами, що як конституційні поправки є актами конституцієдавця, який діє через Верховну Раду України, є неодмінною умовою легітимності установчої влади народу. Як випливає зі статті 157 Конституції України, установча влада експліцитно обмежила себе тим, що не дозволила змінювати ті приписи Конституції України, що захищають „права і свободи людини і громадянина“, „незалежність“ і „територіальну цілісність“.

3. Конституційний Суд України, розв'язуючи порушені в конституційному поданні питання, виходить із такого.

3.1. Конституцією України встановлено, що Україна є демократичною, правовою державою (стаття 1); носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5); в Україні визнається і діє принцип верховенства права (частина перша статті 8).

Законопроект про внесення змін до Конституції України може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України (стаття 154 Основного Закону України).

Згідно зі статтею 155 Конституції України законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділу I „Загальні засади“, розділу III „Вибори. Референдум“ і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України“, попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України.

3.2. Законопроект про внесення змін до Конституції України розглядає Верховна Рада України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України (стаття 159 Основного Закону України).

Відповідно до частини першої статті 158 Основного Закону України законопроект про внесення змін до Конституції України, який розглядала Верховна Рада України, і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради України не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту.

4. Суб'єкт права на конституційне подання зазначає, що 17 жовтня 2017 року Президент України вніс до Верховної Ради України Законопроект та визначив його як невідкладний.

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя за дорученням Голови Верховної Ради України від 17 жовтня 2017 року та відповідно до рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України, розглянувши Законопроект на своєму засіданні 18 жовтня 2017 року, рекомендував Верховній Раді України включити його до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання та направити до Конституційного Суду України для надання висновку щодо відповідності Законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Верховна Рада України Постановою „Про включення до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання законопроекту про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України) і про його направлення до Конституційного Суду України“ від 19 жовтня 2017 року № 2171–VIII включила до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання Законопроект і направила його до Конституційного Суду України.

Конституційний Суд України надав Висновок у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності Законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 19 червня 2018 року № 2-в/2018 (далі – Висновок), у якому Законопроект визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, але висловив ряд застережень.

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя 11 липня 2018 року розглянув Законопроект та рекомендував Верховній Раді України вирішити питання про подальшу роботу над ним із урахуванням застережень, висловлених Конституційним Судом України.

Народні депутати України стверджують, що Законопроект був відкликаний, оскільки закінчився строк повноважень Президента України, який його вносив на розгляд, та Верховної Ради України восьмого скликання, а 30 серпня 2019 року Верховна Рада України дев'ятого скликання попередньо схвалила Законопроект № 7203.

4.1. Порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України (частина п'ята статті 83 Конституції України).

Відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України „Про Регламент Верховної Ради України“ від 10 лютого 2010 року № 1861–VI зі змінами (далі – Регламент), Верховна Рада України розглядає питання за спеціальними процедурами (розділ V), до яких, зокрема, віднесено розгляд законопроектів про внесення змін до Конституції України (глава 26).

Згідно з частиною першою статті 147 Регламенту „підготовка законопроекту про внесення змін до Конституції України до попереднього схвалення його Верховною Радою (стаття 155 Конституції України) або прийняття (частина перша статті 156 Конституції України) здійснюється лише після включення відповідного законопроекту до порядку денного сесії Верховної Ради“.

4.2. На сьомій сесії Верховної Ради України восьмого скликання 17 жовтня 2017 року було зареєстровано Законопроект, суб'єктом законодавчої ініціативи якого був Президент України.

Законопроект було включено до порядку денного пленарного засідання сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання 19 жовтня 2017 року, на якому Верховна Рада України прийняла Постанову „Про включення до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання законопроекту про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України) і про його направлення до Конституційного Суду України“ від 19 жовтня 2017 року № 2171–VIII.

Конституційний Суд України за конституційним зверненням Верховної Ради України розглянув Законопроект і визнав його таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Згідно зі статтею 147 Регламенту „отриманий Верховною Радою висновок Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України

невідкладно надається народним депутатам, направляється Президентові України, і про його отримання головуєчий на найближчому пленарному засіданні Верховної Ради робить повідомлення“ (частина дев'ята); „висновок Конституційного Суду України щодо законопроекту про внесення змін до Конституції України є обов'язковим для розгляду Верховною Радою“ (частина десята); „якщо у висновку Конституційного Суду України законопроект визнаний в цілому таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, і щодо його положень Конституційний Суд України не висловив застережень, то розгляд питання про попереднє схвалення законопроекту (стаття 155 Конституції України) чи, відповідно, прийняття законопроекту (частина перша статті 156 Конституції України) включається до порядку денного пленарного засідання Верховної Ради не раніше ніж через сім днів після надання народним депутатам відповідного висновку головного комітету або в інший визначений Верховною Радою строк. Головний комітет та інші комітети, яким була доручена подальша робота над законопроектом, готують висновки щодо законопроекту“ (частина одинадцята).

Висновок було надано народним депутатам України 3 липня 2018 року, а 20 вересня 2018 року Верховна Рада України прийняла Постанову „Про подальшу роботу над законопроектом про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ за № 2557–VIII, якою установила строк: подання пропозицій та поправок до Законопроекту – до 19 жовтня 2018 року (включно); опрацювання комітетами Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України, з питань бюджету, з питань запобігання і протидії корупції, з питань європейської інтеграції пропозицій та поправок до Законопроекту та надання висновків Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя в період до 7 листопада 2018 року (включно). Згідно із зазначеною постановою Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя мав опрацювати пропозиції та поправки до Законопроекту та організувати надання народним депутатам України документів, визначених частиною третьою статті 150 Регламенту, у період до 21 листопада 2018 року (включно).

Голова Верховної Ради України восьмого скликання 29 серпня 2019 року на підставі статті 105 Регламенту погодив перелік законопроектів, які залишено нерозглянутими і вважають відкликаними у зв'язку із припиненням повноважень Верховної Ради України восьмого скликання. До цього переліку включено Законопроект.

Таким чином, Верховна Рада України восьмого скликання після отримання Висновку попередньо не схвалювала Законопроект.

Перше пленарне засідання першої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання відбулося 29 серпня 2019 року. До порядку денного цього засідання було включено Законопроект № 7203. Того ж дня, під час перерви у пленарному засіданні Верховної Ради України дев'ятого скликання, Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя провів засідання, на якому розглянув Законопроект № 7203 та рекомендував Верховній Раді України визнати такою, що фактично втратила чинність, Постанову Верховної Ради України „Про подальшу роботу над законопроектом про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ від 20 вересня 2018 року № 2557–VIII у зв'язку зі впливом установлених нею строків та попередньо схвалити Законопроект.

4.3. Порядок відкликання законопроектів про внесення змін до Конституції України, пропозицій, поправок до них передбачено статтею 144 Регламенту, згідно з якою:

– „законопроект про внесення змін до Конституції України вважається відкликаним за зверненням у паперовій формі ініціатора його подання до Верховної Ради, якщо зазначений законопроект ще не включено до порядку денного сесії Верховної Ради. Про відкликання законопроекту оголошується на найближчому пленарному засіданні Верховної Ради“ (частина перша);

– „законопроект про внесення змін до Конституції України, який включено до порядку денного сесії Верховної Ради, але постанова про звернення Верховної Ради щодо нього ще не направлена Верховною Радою до Конституційного Суду України, може бути відкликаний лише за згодою Верховної Ради. Така згода

надається шляхом прийняття рішення про виключення відповідного законопроекту з порядку денного сесії Верховної Ради“ (частина друга);

– «за зверненням у паперовій формі ініціатора подання до Верховної Ради законопроекту про внесення змін до Конституції України або за вмотивованою пропозицією у паперовій формі народного депутата Верховна Рада може відкликати із Конституційного Суду України своє звернення про надання висновку Конституційним Судом України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України у будь-який час до початку розгляду на пленарному засіданні Конституційного Суду України відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“. Постанову про відкликання свого звернення Верховна Рада приймає більшістю голосів народних депутатів від її конституційного складу без окремого включення питання про її розгляд до порядку денного сесії Верховної Ради. Щодо конкретного законопроекту це питання у Верховній Раді може порушуватися лише один раз» (частина п'ята);

– „у разі отримання Верховною Радою ухвали Конституційного Суду України про відмову у відкритті або про припинення конституційного провадження у зв'язку з відкликанням Верховною Радою свого звернення до Конституційного Суду України відповідний законопроект про внесення змін до Конституції України вважається знятим з розгляду (без додаткового голосування щодо цього питання), про що головуючий на найближчому пленарному засіданні Верховної Ради робить повідомлення“ (частина шоста).

Таким чином, приписи Регламенту не передбачають можливості відкликання законопроекту про внесення змін до Конституції України після отримання висновку Конституційного Суду України щодо відповідності цього законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України у зв'язку із закінченням строку повноважень Верховної Ради України відповідного скликання.

Якщо повноваження Верховної Ради України припинено, але вона не розглянула питання про прийняття відповідно до частини першої статті 156 Конституції України законопроекту про внесення змін до Конституції України,

щодо якого є не розглянутий Верховною Радою України висновок Конституційного Суду України, питання про розгляд такого законопроекту включають до порядку денного першої сесії новообраної Верховної Ради України без голосування (частина четверта статті 149 Регламенту).

Конституційний Суд України вважає, що Законопроект обґрунтовано включено до порядку денного першої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, оскільки він не був у встановленому порядку відкликаний або розглянутий Верховною Радою України попереднього скликання.

5. Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що „черговими сесіями можуть бути лише ті, що розпочинаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року, тобто перша сесія Верховної Ради України ІХ скликання, яка проходила 29 серпня 2019 року, не може вважатися черговою. Натомість прийняття Верховною Радою України Законопроект № 7203 від 30 серпня 2019 року як Закону відбулося на першому засіданні другої сесії Верховної Ради України ІХ скликання, тобто через три дні після його попереднього схвалення на першому засіданні першої сесії новообраної Верховної Ради України ІХ скликання. Відтак, Верховна Рада України, прийнявши Законопроект № 7203 як закон на першому засіданні другої сесії Верховної Ради України ІХ скликання (першого вівторка вересня), порушила вимоги статті 155 Конституції України“.

5.1. Відповідно до Конституції України Верховна Рада України працює сесійно, тобто протягом певних періодів – сесій, на які вона збирається у визначені Конституцією України строки: на першу сесію – не пізніше ніж на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів (частини перша, третя статті 82); на чергові сесії – першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року (частина перша статті 83). Натомість позачергові сесії Верховної Ради України, із зазначенням порядку денного, Голова Верховної Ради України скликає на вимогу Президента України або на

вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України (частина друга статті 83 Конституції України).

Конституційний Суд України наголошував, що „у Конституції України визначено такі види сесій Верховної Ради України: чергова (ординарна), на якій робота парламенту проводиться у звичайному порядку, та позачергова (екстраординарна)“ (друге речення абзацу п'ятого підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 15 березня 2016 року № 1-рп/2016).

Згідно з частиною п'ятою статті 83 Конституції України порядок роботи Верховної Ради України встановлено в Конституції України та Регламенті. Відповідно до Регламенту Верховна Рада України проводить свою роботу сесійно; сесії є чергові та позачергові (частина перша статті 9); чергові сесії Верховної Ради України, крім першої сесії, починають першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року (частина перша статті 10).

Отже, перша сесія Верховної Ради України нового скликання є черговою сесією, і її починають в інші, ніж зазначено для решти чергових сесій Верховної Ради України, строки.

Дні проведення другої чергової сесії Верховної Ради України та наступних за нею сесій безпосередньо визначені Конституцією України, однак такі сесії можуть і не бути розпочаті першого вівторка лютого або першого вівторка вересня з установлених у Конституції України підстав (наприклад, дострокове припинення повноважень парламенту). Натомість першу сесію новообраної Верховної Ради України мають почати обов'язково в установлений Конституцією України строк.

Із наведеного вбачається, що чергові сесії Верховна Рада України має почати у визначений Конституцією України строк:

– чергові сесії Верховної Ради України – першого вівторка лютого, першого вівторка вересня кожного року;

– в інший строк, коли неможливо наперед визначити день проведення чергової сесії, оскільки на це впливають: дата оголошення результатів виборів (яка наперед невідома) та воля новообраних народних депутатів України щодо зібрання на першу сесію, яку вони мають проявити в будь-який день упродовж тридцяти днів після офіційного оголошення результатів виборів.

На відміну від чергових сесій Верховної Ради України, позачергові сесії Верховної Ради України скликають не у визначені строки, а на вимогу Президента України або на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України в особливих випадках.

Конституція України не визначає дня проведення першої сесії Верховної Ради України нового скликання, проте така сесія є обов'язковою і строки її проведення встановлені.

Визначені сесії Верховної Ради України послідовно проводять одну за одною, вони мають наскрізну нумерацію в межах кожного скликання Верховної Ради України. За останньою сесією Верховної Ради України попереднього скликання обов'язково йде перша сесія Верховної Ради України нового скликання. Отже, перша сесія Верховної Ради України нового скликання є черговою сесією щодо останньої сесії Верховної Ради України попереднього скликання.

Ураховуючи викладене, Конституційний Суд України вважає, що першу сесію Верховної Ради України нового скликання проводять у конституційно визначені строки, із цієї сесії починають відлік роботи новообраної Верховної Ради України, вона є першою черговою сесією Верховної Ради України нового скликання.

5.2. Згідно зі статтею 155 Конституції України законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділу I „Загальні засади“, розділу III „Вибори. Референдум“ і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України“, попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважають прийнятним, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України. У цих приписах Основного Закону України не визначено, на якій сесії Верховної Ради України має відбуватися попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України, однак указано, що ця сесія має передувати черговій сесії Верховної Ради України, на

якій законопроект буде прийнято. Єдиною конституційно визначеною умовою прийняття законопроекту про внесення змін до Конституції України є його схвалення більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Отже, Конституційний Суд України вважає, що попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України може відбутися на першій сесії новообраної Верховної Ради України. Прийняття законопроекту про внесення змін до Конституції України як закону має відбутися на наступній черговій сесії Верховної Ради України, під якою потрібно розуміти лише чергову сесію Верховної Ради України, яку починають першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

На першій сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання за Постанову Верховної Ради України „Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ від 30 серпня 2019 року № 24–ІХ, яка набрала чинності з дня її прийняття, проголосували 363 народних депутати України.

Верховна Рада України розглянула Законопроект № 7203 і прийняла його як Закон на першому засіданні другої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання 3 вересня 2019 року, яка є наступною черговою сесією Верховної Ради України в розумінні частини першої статті 83 Конституції України. За Законопроект № 7203 проголосували 373 народних депутати України, тобто більш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України, з дотриманням вимог статті 155 Конституції України.

Конституційний Суд України зазначав, що „конституційна процедура розгляду парламентом питання щодо внесення змін до Конституції України послідовно у два етапи встановлена з метою розведення у часі попереднього схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України і його остаточного прийняття як закону, що унеможливорює прийняття законопроекту про внесення змін до Конституції України як закону на одній черговій сесії Верховної Ради України, а також дає народним депутатам України час для додаткового аналізу змісту цього законопроекту, з'ясування можливих наслідків

внесення змін до Основного Закону України тощо“ (абзац перший підпункту 2.7 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 15 березня 2016 року № 1-рп/2016).

Здійснюючи конституційний контроль за дотриманням конституційної процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності законами України відповідно до частини першої статті 152 Основного Закону України, Конституційний Суд України перевіряє не тільки дотримання формальних процедур, передбачених у Конституції України. Перевірці також підлягає додержання парламентом як представницьким органом народу своєї демократичної сутності, зокрема зваженість, послідовність та обґрунтованість процесу обговорення рішень, які він ухвалює, реальна можливість народних депутатів України здійснити свої права в цьому процесі.

З огляду на наведене в цій справі Конституційний Суд України робить конституційне застереження стосовно практики підготовки й ухвалення законів про внесення змін до Конституції України, які не мають належних ознак зваженості та послідовності, що іманентно мають бути властивими для ухвалення конституційних поправок. Зокрема, це стосується реального розведення в часі двох голосувань Верховною Радою України за законопроект, про що неодноразово зазначав Конституційний Суд України у своїх попередніх юридичних позиціях.

6. Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що Верховна Рада України, приймаючи Законопроект № 7203 як Закон, не дотримала приписів Регламенту, не розглянула застережень Конституційного Суду України, викладених у мотивувальній частині Висновку, а отже, порушила вимоги частини першої статті 8, статті 19 Конституції України.

6.1. Згідно з частиною першою статті 152 Конституції України закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають

Конституції України або якщо було порушено встановлену Конституцією України процедуру їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

За юридичними позиціями Конституційного Суду України, викладеними в його рішеннях, „неконституційним може бути визнаний, зокрема, той правовий акт, стосовно якого були порушені процесуальні вимоги, що встановлюються Конституцією України, а не іншими правовими актами“ (друге речення абзацу другого пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000); „критерієм визнання актів неконституційними, зокрема, може стати порушення саме тих процесуальних вимог їх розгляду, ухвалення або набрання чинності, які встановлені Конституцією України, а не іншими правовими актами“ (перше речення пункту 7 мотивувальної частини Рішення від 26 квітня 2018 року № 4-р/2018).

Приписи частини першої статті 8, статті 19 Конституції України не регулюють питань конституційної процедури розгляду, ухвалення Верховною Радою України законів або набрання ними чинності, тому не можуть бути застосовними у цій справі.

Отже, Конституційний Суд України вважає, що конституційну процедуру розгляду, ухвалення та набрання чинності Законом не було порушено.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 151², 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 35, 51, 52, 65, 66, 74, 84, 88, 89, 92, 94 Закону України „Про Конституційний Суд України“

Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Визнати таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), Закон України „Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)“ від 3 вересня 2019 року № 27–ІХ,

оскільки конституційну процедуру розгляду, ухвалення та набрання чинності цим законом не було порушено.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ